Akad azonban néhány kifogásunk is. A szövegek összeszerkesztése kívánnivalókat hagy maga után, a fejezetek színvonala pedig egyenetlen. (Az is kissé szokatlan, hogy — nem tanulmánygyűjteményről lévén szó — az egyik fejezet szerzője egyes szám első személyben szólal meg.) Olyan kiadványtípusokra sem szerencsés címükkel utalni *(Új Külföldi Kézikönyvek, Új Kották, Új Hanglemezek)*, amelyek kiadásában éppen az utóbbi időben kisebb-nagyobb zökkenők, törések voltak (az említettek közül az első kettő megjelentetése szünetel, a harmadik pedig új gazdához került). Itt-ott túlságosan egyszerűsítő megfogalmazással is találkozunk. Egy kijelentés szerint az új címleírási szabvány „lényegét tekintve nem tér el a régitől, csak az egyes adatcsoportok elnevezései változnak." (Általában: érdemes lett volna a szóban forgó fejezet anyagát teljesen az új szabvány szerint feldolgozni, vagy legalábbis pontosan meghatározni az eltéréseket. Természetesen az is elképzelhető, hogy a fejezet nyomdába adása idején a szerzőnek még nem volt elegendő információja a szabványról.)

Mindent összevetve: a honvédségi könyvtárosok kézikönyve gazdagítja, színesíti a hazai könyvtártani szakirodalmat. *(Magyar Néphadsereg Politikai Nevelőmunka Anyagi és Módszertani Központ, 1980. 179 l.)*

M G.

Móra László: Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ története (1883—1949)

A magyar tudománytörténet-írásban korábbi intézménytörténeteivel és tudóséletrajzaival rangot szerzett Móra László újabb műve a műszaki tudománytörténetnek és a könyvtártörténet meglehetősen elhanyagolt területének egyaránt nyeresége. Kötetében — címével ellentétben — az intézmény *előtörténetét* adja közre. Könyvének csak 305. oldalán tájékoztatja az olvasót arról, hogy az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ elődintézménye, az egykori Technológiai Könyvtár alapításának 100. évfordulójára jelenik meg a *második kötet*, lényegében tehát ez tárja fel az OMKDK 1949-ben indult történetét.

Mivel foglalkozik Móra László intézménytörténete? Azzal az úttal, amelyet az 1883-ban megnyitott Technológiai Iparmúzeum könyvtára járt végig az Állami Ipariskolával közösen eltöltött évektől a többszörös átszervezésen és önállósuláson át az 1949. évi gyökeres változásig, amikor is a Technológiai Könyvtárt a dokumentációs munka szakirodalmi bázisául szervezetileg a Műszaki Dokumentációs Központhoz csatolták.

Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ történetének *első* kötete 66 évet dolgoz fel annak az intézménynek történetéből, amelynek elévülhetetlen érdemei vannak nemcsak a magyar műszaki könyvtárügy, hanem a magyar dokumentációs munkálatok kiépítése területén is. S ebben az értelemben a szerző tulajdonképpen *két monográfiát is megírt* könyvében: az intézménytörténet mellett — azzal párhuzamosan s attól elválaszthatatlanul — a kiváló könyvtáros, bibliográfus és dokumentációs szakember, *dr. Káplány Géza* tudományos biográfiája is. S tette ezt oly módon, hogy az olvasó nem vethet a szerző szemére semmiféle intézményi elfogultságot...

Intézménytörténet-írásunkban ugyanis gyakran tettenérhető bizonyos, különböző indítékokból táplálkozó partikularizmus. Móra László mentes az efféle korlátoktól. A Technológiai Iparmúzeum és könyvtára, majd az évek múltán önálló tevékenységet folytató, de az anyaintézmény feladatait mindenkor hűségesen szolgáló Technológiai Könyvtár történetét úgy dolgozta fel, hogy azt sohasem szakította ki sem hazánk (s benne: a főváros) gazdasági-társadalmi fejlődésének alakulásából, sem a magyar könyvtárügy egészének történetéből, hanem mindkettővel szoros egységben vizsgálta. Így az olvasó nemcsak arról kap rendkívül szemléletes képet, hogy a kiegyezés utáni Magyaror-

szágon mely területeken indult rohamos fejlődésnek az ipar, s hol mutatkozott — éppen az első világháború után tragikussá váló — lemaradás; hogy az ipar szerkezetén belül milyen szerep jutott a kisiparnak (és az iparosoknak maguknak), hogy a magyar műszaki fejlődés milyen mértékben volt ellátatlan a szakirodalmi tájékoztatás terén, hanem arról a rendkívül szívós, következetes és eredményes munkáról is, amelyet a Technológiai Könyvtár folytatott az egyre növekvő igények kielégítése, az új olvasóréteg megnyerése és minél korszerűbb kiszolgálása érdekében. S nyugodtan hozzátehetjük: Móra László mindezt a magyarországi könyvtárügy tablójára felrajzolva érzékelteti, számos esetben hivatkozva a korabeli statisztikákban megbúvó adatokra, gyakran egybevetve azokat a másik budapesti nagy műszaki könyvtár, a Műegyetemi Könyvtár párhuzamos eredményeivel (vagy hiányosságaival). Így könyvében voltaképpen a magyar műszaki könyvtárügy szintézisének körvonalai is felfedezhetők a jelzett időhatárok között. És még valami...

A Technológiai Könyvtár első világháború utáni története elválaszthatatlan a *Technológiai Könyvtár Barátainak Egyesülete* néven alakult társadalmi szervezet áldozatos működésétől. (Az egyesületről bővebbet lásd a *Könyvtáros* 1979. évi 8. számában. — A szerk.) Ma, amikor könyvtáraink sokat fáradoznak azon, hogy törzsközönségük táborát kiépítve (különféle rendezvények útján is) maguk köré gyűjtsék a „pártoló tagságot", nem minden tanulság nélküliek Móra László könyvének azok a fejezetei, amelyek e baráti egyesület munkásságát elemzik. A Technológiai Könyvtár sok állománygyarapítási és kiadási gondjában igen sokat segített az egyesület, s ez — a benne tömörülő közéleti nagyságok révén — az országos támogatással is párosult. Az mindenesetre napjainkra is példamutató lehet, ahogy a műszaki értelmiség kiválóságai mindenkor hitet tettek a Technológiai Könyvtár mellett.

Amint érzékeltetni kívántuk: Móra László könyve általános és általánosítható tanulságokkal is szolgál mindazok számára, akiknek nem közömbös a magyar könyvtárügy, a magyar dokumentációs munka. *([OMKDK] 1980. 331 l. [Soksz.])*

Végh Ferenc

bibliográfiák

Egy statisztikai kiadvány számítógépes repertóriuma

A repertórium, melyet az olvasó — vagy terminológiai lehetőségeinkkel élve inkább: a használó — kézbe vehet, több vonatkozásban is rendhagyó mű. Alapvetően eltér a ma még megszokottaktól

annak következtében, hogy számítógéppel készült. Ha nem is az első hazai számítógépes repertórium, mint összeállítója állítja, de az tény, hogy főként a társadalomtudományi kiadványok repertóriumait tekintve igencsak az elsők közé tartozik. Maga a folyóirat (a Statisztikai Közlemények), melynek anyagát repertorizálja, szintén nem tekinthető szokványos jelenségnek. Fennállásának több mint 30 éve során megjelenése mindösszesze két alkalommal szünetelt — egy-egy évig —, kétszer változott a neve, három ízben a kötetek számozása, változott továbbá az időszakossága, terjedelme és belső szerkezete is. S végül, részben az előzőekből adódóan, kissé rendhagyó maga a repertórium is, mely a megszokott bibliográfiai és index (mutató) részek helyett lényegében két részből, szerzői betűrendes és KWOC-index (Keyword out of context, vagyis szövegkörnyezetből kiemelt kulcsszó) részből áll.

Nézzük meg kicsit közelebbről az em-